

להזרות את הדרך! – תגובה

הדברים דלהלן נכתבים כתגובה לשני המאמרים שבמדור "צהר לחינוך ולחברה" בגיליון ג (קיץ תש"ס). שני הכותבים, הרב יובל שרלו והרב אלישע אבינר, כבר נודעו כתלמידי חכמים שדעתם נשמעת, ובצדק, ולמרות שאין דעותיהם שוות, יש להם מכנה משותף שכנגדו הנני מבקש להגיב. כוונתי לדגש החזק של התנצלות והשלמה שיש בדבריהם כלפי החילוניים. לצערי זוהי תכונה שמאפיינת רבים מתלמידי החכמים שלנו, שבמקום לתפוש הנהגה ולהורות לעם את הדרך אשר ילכו בה, מרבים בדברים בעל פה ובכתב בסגנון זה, ולא מצליחים להשיג את יעדם, אבל כן מצליחים להחמיץ את הנהגה הנכונה, החיונית כל כך לרוב הציבור שלא נדבק באידיאולוגיה החילונית.

מהי ציונות דתית?

התחנכנו לקבל את הקמת מדינת ישראל בשמחה, מפני שזו נותנת מימד ממלכתי למצות ישוב הארץ, ומפני שראינו ועודנו רואים בה שלב בתהליך הגאולה, על יסוד דברי קדשו של מרן הרב קוק זצ"ל. קדמו לו הדברים המיוחסים לרבנו הגר"א בספר 'קול התור', שם מדובר על קירוב הגאולה על ידי מעשים הנעשים במסירות נפש לקיבוץ גלויות, ועל ידי קבלת הייסורים של ארץ ישראל, אבל גם על ידי ביעור רוח הטומאה מן הארץ, כשהצד השווה שבהם הוא הצורך לעשות, שזו תכונתו של משיח בן יוסף, שכל אשר הוא עושה, ה' מצליח בידו. המסקנה המתבקשת היא, שכשם שעושים רבות לטיפוחה ולחיזוקה של המדינה מהבחינה הביטחונית והכלכלית, כך צריך לעשות לחיזוקה וטיפוחה מהבחינה היהודית. את המעשה הזה צריך לעשות בכל המישורים: בחינוך, בלימוד התורה, בהסברה, ובפעילות הציבורית במוסדות המדינה.

דברים אלה מכוונים אפוא לכל המזדהים עם רעיון הציונות הדתית, בייחוד לנאמנים למשנת

הרב זצ"ל. כשם שברור שלא נקבל את השיטה החרדית כדרך חיים וככיוון חינוכי, מפני שזוהי שיטה שלא הסכימה לשלב את הקמת המדינה בתוך המחשבה הדתית, כך גם אין לקבל את השיטה הנגדית, המשלימה עם כל דבר, או המחפשת דרכים לפשרות שאחריתן מי ישורנה.

מין הרב זצ"ל גם בדבריו העיוניים לא היסס לגנות את השיטה הזו בכמה מקומות, כמו למשל ב'אורות ישראל' בפרק על סגולת ישראל (עמ' קסט), כשמזהיר מפני התרחבות של חיבה הבאה מתוך כהות הרגש והאפלת אור הקודש של הכרת הסגולה הישראלית העליונה, שתוכן פעולתה מלא הירוס נורא שצריך להתרחק ממנו.

הדגשת העובדה שכך נכתב בדברי ההגות העיוניים באה ללמד שכאשר מדובר על ההנהגה המעשית בודאי שיש להקפיד שלא להיכשל במלכודת הזו.

"מלחמת התרבות" כבר פרצה

זהו לדעתי, האתגר האמיתי של תקופתנו, לתפוש הנהגה אל מול המגמה של "המהפכה החילונית", שמבקשת לערער על עצם יהדותה של המדינה, ומשתמשת בכל הכלים העומדים לרשותה, והם רבים, כדי להשפיע על דעת הציבור. למזלנו, רוב העם שומר על הזיקה ליהדות ולמסורת במידה זו או אחרת, ומחכה להנהגה שתדבר בצורה ברורה וגלויה, ותראה את הדרך איך מקימים מדינה יהודית.

כאשר יישמעו דברים אמיצים ונלהבים בצורה משכנעת, תהא בעזרת ה' התעוררות והתגברות של כל הכוחות החיוביים, שכאילו כבר נכנסו למחתרת מפני נושאי הדגל של החילונית האגרסיבית.

אין בכל האמור כדי למעט בערך החשוב של עבודת הסנגוריה, אולם יש בו כדי לקרוא להפנות את מירב המאמצים הציבוריים והחינוכיים למשימה העיקרית העומדת על הפרק, שהיא העמידה האיתנה במאבק על החותם היהודי, הזהות היהודית והתודעה היהודית במדינה. זהו אכן מאבק שמתרחש לנגד עינינו, וזוהי מלחמת התרבות ממנה תמיד חששנו, אבל לאחר שכבר פרצה - יש לנהוג כמו במלחמה, וסוף האמת לנצח, בייחוד כשרוב העם חפץ בניצחון. כאמור, המבחן שלנו בתקופה הגדולה הזאת הוא העשייה, כך ביכולת להתמודד עם הקשיים מבפנים, וכך ביכולת העמידה אל מול האויבים מבחוץ.

מאבק ועשייה חיובית

מו"ר הרצי"ה זצ"ל היה רגיל לחזור וללמד את סדר הדברים בשיבת ציון כפי שהיא מתוארת בדברי הנביאים. ובלשונו: "קודם כל באים הביתה, ומתחילים לנהל חיים נורמליים של עם

במדינתנו, כך זה במשך דור ושני דורות, ורק אח"כ יוזרקתי עליכם מים טהורים". הדרכה זו היא שנותנת לנו את הכח להשתתף ולהשתלב, אך יחד עם זאת ראוי לנו שנשמור את נפשנו לבל נגיע לידי הסכמה עם איזה מעשה של עבירה וחילול הקודש. יש לעשות את כל האפשר להבאת התיקון השלם תוך כדי שמירה על אהבת ישראל, אבל עלינו להודיע שאיננו יכולים להצביע בעד חילול שבת או בעד גיור ונישואין שלא כדת, וההסכמה הלאומית איננה יכולה להיות בדרך של ויתור על עקרונות התורה וההלכה.

אנו מצדנו צריכים לדאוג לגדל תלמידי חכמים גדולי תורה שיודעים ומבינים בטיבה של הלכה, ושיש להם ראייה חיובית ביחס לכל המפעל והעשייה של בניין הארץ. אלה יוכלו להיות שותפים באופן מעשי בהדרכה לחיי המעשה במדינה היהודית. זו היא ציונות דתית במיטבה.

על הנהגת הציבור לחתור לכך שאותם תלמידי חכמים ישולבו בכל צוות הממונה על כל פרויקט לאומי, למשל: כשמתכננים בניית תחנת כח חדשה, כדי שניתן יהא לברר מראש את הבעיות העתידות להתעורר, ולמצוא להם פתרונות ראויים. כך גם בנושאים רגישים כמו גיור, בכולם ניתן למצוא פתרונות במסגרת ההלכה, ותלמידי חכמים שיש להם סמכות תורנית ממשית יודעים להתמודד עם בעיות של שעת הדחק בחיי הכלל כמו שהם יודעים להתמודד עם בעיות כאלו בחיי הפרט.

למעלה מזה, יש צורך דחוף בהקמת פורום של תלמידי חכמים, שיעסוק בבעיות השעה לאורה של תורה, לשם שמים ללא פניות ודעות קדומות. לו זכינו, היה ראוי שיוקם גוף כזה ליד הרבנות הראשית, אך אם לא - צריך להקימו כפורום של הציונות הדתית, בתור גוף מייעץ להנהגה הפוליטית והציבורית.

ריבוי הדעות בדור, נובע מתכונה טבעית שישנה בעם ישראל, לכלול את כל הכשרונות ואת כל הנטיות. הדרך הנכונה היא להכניסם תחת קורת גג אחד, על ידי כינוס של תלמידי חכמים מכל גווני הקשת. דוקא כאן בארץ ישראל, בזמן של קיבוץ גלויות וכינוס של בתי מדרשות, אי אפשר לחשוב על הנהגה רוחנית שלא תהא מבוססת על המגוון כולו, וככל שתהא רחבה יותר כך יהא ערכה רב יותר. זו עת לעשות, ויפה שעה אחת קודם.

גם במעשה החינוך צריך להתרענן, ולהעמיד תלמידים שיהיו נושאי הדגל של תנועה מלאת אמונה, תקווה וגאווה, ששמה לה למטרה להטביע חותם יהודי ממשי על המדינה, בלי להירתע מכל המתנכלים לה, בלי להשלים ובלי להתנצל.

נתחזק במעשה החינוך במעגל הפנימי, ממנו נמשיך אל המעגלים הרחבים יותר של האוכלוסיה שאוזניה כרויות לשמוע, ורק אחר כך ישמעו גם רחוקים - החילוניים הקיצוניים - ויבואו.

